

2019

Kako vrednujemo i ocjenjujemo učenike

Radionica za razrednu nastavu

[Ovdje upišite kratki pregled dokumenta. Kratki je pregled obično kratak sažetak sadržaja dokumenta. Ovdje upišite kratki pregled dokumenta. Kratki je pregled obično kratak sažetak sadržaja dokumenta.]

Kako vrednujemo i ocjenjujemo učenike

Zmijavci, 2019.

Radionica za učitelje razredne nastave

Ključne riječi: vrednovanje, praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje.

Uvod

Glavna tema razgovora o školi je, još uvijek, školsko ocjenjivanje. Djeca vole ići u školu, posebno stoga što u njoj dobivaju dobre ocjene. Poznato je da sva **djeca vole učiti, ali ne vole da ih se na učenje prisiljava. Ocjene su**, tako, najčešće korišteno **sredstvo vanjskog poticanja na učenje**. Glavna funkcija školskih ocjena ne bi trebala biti prisiljavanje na učenje već povratna informacija procjene učitelja o učenikovim postignućima i stupnju izvršavanja dogovorenih standarda. Ocjene su zamišljene kao sredstvo za konstatiranje stanja (uspješnosti ili neuspješnosti u odnosu na planirana očekivanja, na planirane ishode), zatim za prognoziranje brzine, kvalitete i ukupnih postignuća za svakog učenika, a tek na kraju i za podsjećanje učenika da mogu ili trebaju raditi više, ili da su oni koji skrbe o njihovu razvoju zadovoljan ili nezadovoljni njihovim zalaganjem i postignućima.

Praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje su uži pojmovi od pojma vrednovanje.

Ocjenjivanje

Zašto ocjenjujemo učenike? Treba li ocjenjivati učenike? Što ocjenjujemo u školi? Za što će služiti dodijeljene ocjene za učenička postignuća? Koja je glavna svrha školskih ocjena na kraju školske godine?...

U školi ne bi trebala oponašati olimpijada niti neko državo natjecanje jer je poznato da se djeca, posebno u prvom razredu (a i u ostalima), međusobno razlikuju, fizički (visina, težina, spretnost), ali i u intelektualnom i emocionalnom pogledu. Subjekte nejednakih predispozicija i sposobnosti nije dobro često stavljati u natjecateljske situacije jer se unaprijed može pretpostaviti tko će pobjeđivati, a tko će biti među pobijeđenima. Ako netko stalno ili često gubi počinje gubiti samopouzdanje, stjecati negativnu sliku o sebi, a reakcije na tako neugodne situacije najčešće su pokušaji da se laganjem, varanjem stekne bolja slika o sebi ili da se te neugodne situacije izbjegavaju (izbjegavanje odlaska u školu). Najmanje poželjne reakcije na neugodu koju izaziva učestali školski neuspjesi su agresivno ponašanje u nastavnim situacijama.

Znanstvena grana koja je specijalizirana za proučavanje školskog ocjenjivanja naziva se školska dokimologija. U nastavku ukratko o dijelu spoznaja iz područja školske dokimologije. U školskoj dokimologiji razlikujemo unutarnje i vanjsko vrednovanje. Unutarnje vrednovanje događa se u školi i povode ga učenici i nastavnici u svakodnevnim zajedničkim aktivnostima. Vanjsko vrednovanje provode različite institucije koje je utemeljilo i koje rade za potrebe Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje, npr. projekt Državna matura) ili razne međunarodne ustanove kao što su projekti PISA (međunarodno ispitivanje matematičke, znanstvene i čitalačke pismenosti na uzorku petnaestogodišnjaka), PIRLS (međunarodno ispitivanje čitalačke pismenosti učenika 4. Razreda osnovne škole), TIMS (procjena učeničkih postignuća u području matematike te Prirode i društva na uzorku učenika 4. Razreda osnovnih škola) i sl.

Glavni subjekti nastavnog procesa su učenici i nastavnici. Najnovije teorije učenja zagovaraju da se u nastavnom procesu osigura aktivnija uloga učenika u odnosu na nastavnika (konstruktivizam). To proizlazi iz spoznaje da je učenje aktivan proces odnosno da se učenje događa ako je osoba koja uči uključena u različite aktivnosti (rad, igra, istraživanje, otkrivanje, rješavanje problema...).

Učitelji su profesionalni poučavatelji i odgajatelji. Oni poznaju nastavne i odgojne metoda, a sposobni su organizirati različite pedagoške scenarije i situacije uz koje ili u kojima će učenici ostvarivati (dokazivati) osobne mogućnosti i razvijati se u kognitivnom, afektivnom i motoričkom području. Organizirajući nastavni proces prikupljaju podatke o postignutoj razini kompetencija, o stečenim znanjima i vještinama te o pokazanim interesima, samostalnosti, kreativnosti ili odgovornosti subjekata koji uče odnosno čiji se razvoj i ishodi učenja prate. Rezultati toga praćenja predstavljaju oslonac za vrednovanje koje podrazumijeva određivanje koliko vrijedi neka aktivnost ili rezultat aktivnosti (učenika u nastavnom procesu). Te aktivnosti označavamo izrazom vrednovanje. Rezultati praćenja i provjeravanja kompetencija učenika učitelji nastoje procijeniti oslanjanjem na određene pridjeve: zadovoljava – ne zadovoljava, dobro – slabo, slabo – dobro – uzorno, nedovoljno – dovoljno – dobro – vrlo dobro - odlično ili dodjeljivanjem brojeve s neke dogovorene ordinarne skale: 1, 2, 3 ili 1, 2, 3, 4, 5. Sve te aktivnosti zajedničkim imenom nazivamo ocjenjivanje.

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu (2010) zato je zapisano:

„Ono čime je ocjenjivač zadovoljan opisuje se riječju/ocjenom **dobro**. To znači da je ocjenjivač zadovoljan učenikovim postignućem, tj. da je učenik napravio ono što se očekivalo, odnosno uglavnom sve što je opisano u obrazovnomu standardu za nastavni predmet, modul ili određenu kompetenciju (socijalnu, učiti kako učiti i/ili drugu).

Tek ako kakav učenikov rad, odnosno ispitni rezultat nadmašuje očekivanja to se opisuje riječima/ocjenom **vrlo dobro**, što bi trebalo značiti da je ispitivač zadovoljan iznad svojih očekivanja, odnosno da učenikovo postignuće zahtijeva isticanje kvalitete rada i uloženi napor. Takvi učenici na kraju polugodišta ili školske godine mogu dobiti i posebna pismena priznanja od razrednika ili školskih ravnatelja.

Ako se koji učenici posebno istaknu originalnošću i kvalitetom svojega rada, uloženi naporom i čime sličnim što se ističe u odnosu na ostale, to označavamo riječima/ocjenom izvrsno ili **odlično**. Takvih obično nema mnogo pa, prema tome, ni tu riječ/ocjenu ne bi trebalo odveć često dodjeljivati za postignute rezultate, odnosno

Deset učiteljica razredne nastave je, na pitanje kako ocjenjuju učenike, navelo sljedeće sintagme, konkretizirajući njima ocjene na skali od 1 do 5:

1. ne izvršava zadatke, nezainteresiran, ne prepoznaje, ne povezuje, ne razumije, ne sudjeluje, neaktivan, ne rješava, nedisciplina, nerad, neznanje, nesamostalan, ne trudi se, uopće ne izvršava obveze, odbija suradnju, nemaran, niti uz pomoć učitelja ne može usvojiti planirano, ne piše domaće zadaće;

2. izvršava uz pomoć učitelja, uspijeva samo uz vođenje, pokazuje želju, ne sudjeluje dovoljno, ne razumije, nemaran odnos prema radu, poznaje samo najosnovnije, mnogo griješi, slabo razumijevanje, uz pomoć rješava samo najjednostavnije zadatke, treba ga stalno poticati, sudjeluje ali su rezultati nikakvi;

3. usvaja i primjenjuje, samostalan ali nesiguran, razlikuje, sudjeluje, aktivan, djelomično zadovoljava, trudi se, rješava lakše problemske zadatke, potrebna pomoć, teže povezuje naučeno, mnogo griješi, pokazuje interes, usvaja sporo, potreban poticaj;

4. vrlo aktivan na satu, brzo shvaća, ponekad (rijetko) griješi, samostalan, rješava točno 85 do 90%, jako se trudi, zaključuje pravilno, ne treba pomoć, redovito piše domaće zadaće;

5. izvrsno, odlično, samostalno rješava, uspoređuje, pronalazi informacije, kreativno, primjenjuje u novim situacijama, brzo, kritičko mišljenje, logički povezuje, zalaže se, surađuje.

ne bi ju se trebalo dijeliti veliku broju učenikâ jer se uz takvo pretjerivanje gubi smisao istinskoga značenja te ocjene.

Riječ **dovoljan** dodjeljuje se uz ocjenu 2, a to znači da se procjenjuje da učenik može i treba postići više, odnosno da se od njega očekuje bolji uspjeh i, k tomu, dodatni napor. To također znači da je učenik dostigao postignuće toliko da zadovoljava minimum što je svim učenicima poznat kao polazište za ocjenjivanje ili je to, pak, nekim učenicima najviše (maksimum) što mogu dosegnuti.“

U Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (2004). navedene su konkretizacije pridjeva dovoljan, dobar, vrlo dobar i odličan.

Uz izraz „dovoljan“, dodaje se konkretizacija značenja: kojega je dosta za ono koliko treba, dostatno; u dovoljnoj mjeri, koliko je potrebno, dosta.

Uz izraz „dobar“ dodaju se ova objašnjenja i konkretizacija: koji je poželjnih osobina; koristan, valjan, pošten; čije osobine služe namjeni; dovoljno velik, prikladan; vrstan, valjan (npr. u sportu!); koji ima kvalitetu, povoljan, prihvatljiv. (Digresija: Svaki će roditelj na individualnim razgovorima s razrednicom ili razrednikom svoga djeteta rado čuti da mu je dijete valjano, pošteno te da iskazuje poželjne osobine, baš takve kakve se očekuju od učenika te škole!)

Uz pridjev „dobar“ često se dodaje prilog „vrlo“ koji uz pozitiv (komparacija pridjeva) znači „jako, u velikom intenzitetu, intenzivno, oštro, predano, izrazito, veoma itd.“.

A, uz pridjev „odličan“ pridružuju se sljedeće sintagme kao pokušaj objašnjenja i konkretizacije: „koji se ističe najboljim osobinama; izvrstan, poseban, vrhunski; sjajno, izvrsno.“

Broj	Opisni pridjev	Dodatni opisni pridjevi i druge riječi za konkretizaciju i objašnjenje
1	nedovoljan	Ne zadovoljava dogovoreni minimum koji je učenicima i roditeljima prikazan na početku nastavne godine; nikakav napredak, ne prepoznaje se neki vidljiv rezultat učenja
2	dovoljan	zadovoljava minimum koji je svim učenicima poznat kao polazište za ocjenjivanje; kojega je dosta za ono koliko treba, dostatno; u dovoljnoj mjeri, koliko je potrebno, dosta.
3	dobar	postigao dogovoreni standard odnosno postignuća za određeni nastavni predmet, koji je poželjnih osobina; koristan, valjan, pošten; čije osobine služe namjeni; dovoljno velik, prikladan; vrstan, valjan (npr. u sportu!); koji ima kvalitetu, povoljan, prihvatljiv
4	vrlo dobar	sve prethodno napisano uz „dobar“ uz dodavanje riječi „vrlo“ ili sljedećim riječima i sintagmama koje ističu postignuća označena ocjenom „dobar“: jako, u velikom intenzitetu, intenzivno, oštro, predano, izrazito, veoma, zadovoljan iznad očekivanja
5	odličan	izvrstan, poseban, vrhunski; sjajno, izvrsno, ističe se, zaslužuje posebnu pohvalu

Tabela 2: Pokušaj dodatne konkretizacije brojčanih ocjena opisnim pridjevima i drugim izrazima

Tako bismo mogli podržati praksu koju zagovaraju neki stručnjaci da treba izbjegavati u školske imenike kao prvu ocjenu za bilo koji nastavni predmet upisivati negativne ocjene. Ako to nikako ne mognemo ni izbjeći možemo barem odgoditi upisivanje negativnih ocjena.

Tabela 2: Pokušaj dodatne konkretizacije opisnih ocjena iz vladanja

Opisna ocjena iz vladanja iskazana u	Dodatni opisi i objašnjenja vladanja učenika
UZORNO	može poslužiti kao primjer dobrih osobina i ispravnih postupaka; besprijekoran, koji može poslužiti kao uzor; poželjno vladanje; vladanje na uzoran način; jasno i kulturno (tolerantno) iskazuje osobne stavove i uvjerenja;
DOBRO	Uglavnom poštuje odredbe kućnog reda škole, ima dosta poželjnih osobina, koristan, ali ga često treba opominjati zbog neprimjerenosti vladanja, zbog nepridržavanja pravila koja su propisana Kućnim redom škole; izrečena pedagoška mjera „opomena“; potrebno raditi na razvijanju svijesti o važnosti pravila ponašanja i samokontrole vlastitih postupaka; nakon izrečene pedagoške mjere ili savjeta korigira svoje vladanje
LOŠE	nepoželjno, nekorisno, štetno, opasno, nije u skladu s očekivanjima, nije u skladu s pravilima Kućnog reda škole, ne ponaša se dobro, neprimjerenost, krivo, zlo, nevaljalo, pokvareno, vrijeđanje drugih učenika; vrijeđa, ruga se, prijeti; izrečene pedagoške mjere ukor, strogi ukor ili preseljenje u drugu školu

Vrednovanje

Tri su vrste vrednovanja:

- vrednovanje naučenog
- vrednovanje kao učenje
- vrednovanje za učenje

Tablica 2. Svrha vrednovanja (McMillan, 2010).

Vrednovanje naučenog	Vrednovanje kao učenje	Vrednovanje za učenje
Sumativno vrednovanje	priroda vrednovanja potiče učenike u učenje	formativno vrednovanje
potvrđuje učenje	potiče učenike na nadgledavanje svojeg učenja	opisuje potrebe za buduće učenje
provodi se na kraju nastavne jedinice, odnosno cjeline; povremeno je	provodi se na satu	provodi se na satu
često koristi smjernice normativnog vrednovanja	naglašava učenikovo poznavanje kriterija vrednovanja	pomaže učitelju u modificiranju i prilagodbi poučavanja
povratna informacija za roditelje	učenici sami nadziru svoje učenje	povratna informacija za učenike
može smanjiti motiviranost	povećava motivaciju	povećava motivaciju
kasna povratna informacija	trenutna povratna informacija	trenutna povratna informacija

2.1. Vrednovanje kao učenje, vrednovanje za učenje

Vrednovanje kao učenje i vrednovanje za učenje, kao oblici formativnog vrednovanja, događaju se tijekom procesa učenja. Svrha je formativnog vrednovanja upotrijebiti dobivene i prikupljene informacije radi poboljšanja učenja i poučavanja. Takvo vrednovanje daje učenicima i učiteljima povratnu informaciju o tome gdje se učenici nalaze na svom putu k ostvarenju ishoda, što rade dobro, odnosno gdje je potrebno poboljšanje i kako poboljšati rezultat. Istovremeno daje povratnu informaciju učiteljima o vlastitom poučavanju, odlučivanju o tome koje korake dalje poduzeti, što učiniti ili promijeniti u svom poučavanju, koje strategije i metode upotrijebiti. Naziva se formativno jer formira proces učenja i poučavanja. Ne rezultira ocjenom. Prije

ocjenjivanja, odnosno sumativnog vrednovanja, učitelji bi trebali davati pisane i usmene komentare koji naznačuju što je bilo dobro, a što zahtijeva daljnji rad učenika. Nakon povratnih informacija u obliku smjernica učenici se moraju više truditi i posvetiti više vremena promjenama (poboljšanje). Ovakvo vrednovanje uključuje učenje i rezultira povećanim i poboljšanim razumijevanjem. Zahtijeva dodatni rad učitelja na kvaliteti povratne informacije koju daje učeniku (vrednovanje za učenje). Učenik će postupno, uz potporu učitelja, sam davati povratne informacije u procesu samovrednovanja i vršnjačkog vrednovanja (vrednovanje kao učenje). Svrha je povratne informacije usmjeravanje i poboljšanje rada učenika. Umjesto primjedbi poput 'dobro napravljeno' ili 'to možeš promijeniti' koje mogu učenicima djelovati dosta nejasno, učitelji trebaju dati korisnu i jasnu povratnu informaciju poput: Prilikom sljedećeg rješavanja zadataka povezanih uz slušanje glazbe pokušaj prvo rješavati tebi jednostavnije i jasnije zadatke, a onda one za čije odgovore i nisi baš siguran; U radu u skupini prilikom izvođenja glazbenih aktivnosti bolje se koncentriraj na svoj zadatak kako bi vaš skupni uradak bio što bolji.

Tablica 2: Primjeri nekih metoda formativnog vrednovanja

<p>Vrednovanje za učenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • promatranje • propitivanje za provjeru razumijevanja • domaće zadaće • izlazne kartice • poster, mape • igranje uloga • grupne rasprave • kratke pisane provjere
<p>Vrednovanje kao učenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samovrednovanje • vršnjačko vrednovanje

2.2. Vrednovanje naučenog

Vrednovanje naučenoga sumativno je vrednovanje kojem je svrha procjena usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda nakon određenog (kraćeg ili dužeg) razdoblja učenja i poučavanja. Njime se sažimaju informacije o tome što učenik zna i može učiniti u određenoj vremenskoj točki kako bi se dokumentiralo i izvijestilo o njegovim postignućima i napredovanju. S tom se svrhom vrednovanje naučenoga uglavnom koristi ocjenama ili nekom drugom sumativnom procjenom.

Vrednovanje naučenoga važan je dio sustava vrednovanja koji zajedno s formativnim vrednovanjem čini skladnu cjelinu. Vrednovanje naučenoga daje informaciju o postignućima u određenim točkama odgojno-obrazovnog procesa i govori o ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda. Izvješćivanje o postignutim rezultatima služi učenicima, roditeljima, učiteljima, stručnim suradnicima i ravnateljima škola u praćenju napredovanja učenika, planiranju učenja i daljnjeg odgojno-obrazovnog puta, za utvrđivanje je li učenik zadovoljio uvjete za prijelaz u viši razred, za identifikaciju učenika kojima je potrebna dodatna odgojno-obrazovna podrška, itd.

Tablica 3: Metode sumativnog vrednovanja

Vrednovanje naučenoga	<ul style="list-style-type: none">• pisane provjere znanja i vještina• usmena ispitivanja• usmena prezentacija• izvedbe učenika u nekoj aktivnosti / praktičnome radu
------------------------------	--

Pedagogija uspjeha za sve i didaktički ugovor

Kriteriji ocjenjivanja u nekoj školi ovise o brojnim čimbenicima: obveznost škole (obvezna ili neobvezna škola), obrazovne aspiracije učenika i roditelja, obrazovnih standarda koji su definirani nacionalnim okvirnim kurikulumom ili školskim kurikulumom. Dakle, tako važno pitanje kao što je ocjenjivanje u nekoj školi ne može biti prepušteno nekoj osobnoj, individualnoj pedagogiji ili osobnoj jednadžbi kako je to u svim udžbenicima dokimologije i psihologije objašnjeno.

Zemlje EU su se opredijelile da u obveznoj školi svi odnosi i pedagoška događanja slijede pedagogiju uspjeha za sve: svakom djetetu treba pomoći postizanje optimalnih rezultata i optimalno ostvarivanje osobnih mogućnosti.

Didaktički (pedagoški) ugovor podrazumijeva definiranje odnosa učenika s nastavnicima i roditeljima. Učenici osnovnih i srednjih škola su maloljetne osobe. O njima su dužne srbiti odrasle osobe, a najodgovorniji za tu skrb su roditelji i nastavnici.

Svaki bi učitelj na početku nastavnog procesa (npr. nastavne godine) morao učenicima objasniti očekivane ishode i pravila ponašanja tijekom ostvarivanja tih ishoda.

Korisno je da nastavnik na početku nastavne godine snimi polazno stanje. Osnovno je pravilo da se tako prikupljeni polazni podaci mogu koristiti u dijagnostičke, prognostičke i terapijske svrhe.

S pedagoškog motrišta posebno je važno da nastavnici uoče pojedince koji se ističu u odnosu na standarde predviđene za određeni razred, predmet, ciklus školovanja itd. Ako uoče pojedince koji znatno zaostaju za očekivanim standardom razreda u koji je učenik ili učenica upisan, onda treba planirati više individualiziranih nastavnih aktivnosti i dopunske nastave. Također, ako uoče pojedince koji su znatno ispred definiranih standarda i očekivanih obrazovnih ishoda za neki nastavni predmet ili stupanj školovanja (obrazovni ciklus) treba planirati, pored više individualiziranih nastavnih aktivnosti, i razne vidove dodatnih nastavnih aktivnosti (npr. individualni nastavni projekti, mentorsko vođenje, istraživački projekti, dodatne obveze u školi kao što su rad na školskim web stranicama, rad na školskim novinama, dežurstvo u informatičkoj učionici, itd.)

Neke korisne dokimološke preporuke

1. Pokušajte barem u prva dva mjeseca nastave nikad učeniku kao prvu ocjenu u imenik ne upisati jedinicu! Pa, tko ima volje učiti ako na kraju prvog mjeseca nastavne godine u imeniku ima upisane tri ili šest jedinica?
 2. Ako ste u dilemi između dvije ocjene koje trebate dodijeliti za neki učenikov rad, uvijek se opredijelite za višu ocjenu! Manja je vjerojatnost da će te pogriješiti.
 3. Rezultate prvog inicijalnog ispitivanja na početku nastavne godine iskažite u broju točnih i netočnih odgovora, a rezultate usmeno komentirajte učenicima dajući im upute za učenje i prognozu za njihov uspjeh koji će ovisiti o tome koliko će poslušati vaše preporuke!
 4. Nikad nemojte zaključivati ocjene na temelju izračunavanja prosječne ocjene za sve učenikove ocjene zapisane u imeniku!
 5. Ne čitajte ocjene iz imenika na roditeljskom sastanku. Nemojte to činiti čak niti u slučajevima kada učenik ili učenica ima sve ocjene 5! Ostali roditelji će lako zaključiti zašto imena njihove djece nisu pročitana!
 6. Iako je škola javna ustanova, nitko nam ne daje za pravo na web stranici škole objavljivati javno školske ocjene. Ne mora svako u gradu ili selu znati kakve rezultate neko dijete postiže u školi!
 7. Objasnite učenicima i roditeljima na početku nastavne godine svoja očekivanja za dodjeljivanje minimalne pozitivne ocjene! To je dio didaktičkog ugovora između vas, učenika i roditelja.
 8. Individualizirajte poučavanje ili organizirajte „nastavu na tri razine težine“. To će pomoći učenicima i roditeljima da procijene osobne mogućnosti učenika i reguliraju njihove obrazovne aspiracije.
 9. Ne zaboravite nikad da je osnovna škola obvezna i kao takva ne treba biti selektivna!
 10. Nakon svake dodijeljene negativne ocjene učeniku, upitajte se što možete poduzeti da mu pomognete u postizanju boljeg uspjeha! Procijenite pritom sve objektivne i subjektivne uvjete i pretpostavke!
 11. Nisu školske ocjene jedino sredstvo za motiviranje učenika na učenje! Iz dokimoloških istraživanja je poznato da čak i pretjerivanje s dodjelom pozitivnih ocjena smanjuje učenikovu motivaciju za učenje!
 12. Nemojmo školske ocjene koristiti kao jedino i isključivo sredstvo za selekcioniranje učenika prilikom upisa na viši stupanj školovanja! Školske ocjene ne mogu udovoljiti toj svrsi!
13. Sva djeca voli učiti, samo ne vole kad ih se na to prisiljava (školskim ocjenama)!
 13. Vratimo se izvornom značenju opisnih pridjeva koji stoje pored pet broječnih ocjena! Uz uvažavanje tih opisnih pridjeva (dovoljan, dobar...) te će brojevima iskazane ocjene biti mnogo objektivnije i korisnije za reguliranje procesa učenja i poučavanja!
 15. Samo djeca koja doživljavaju uspjeh vole školu!

Zaključak

Glavna svrha pisanja ovog pregleda pedagoških objašnjenja načina, postupaka i elemenata vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, i pokušaj znanstvenog objašnjenja pedagoških okolnosti u kojima se pojavljuje i ocjenjivanje učenika tijekom

osnovne i srednje škole, bio je ukazivanje na složenost veza i odnosa glavnih varijabli koje se pojavljuju u tom procesu (ciljeva i očekivanih ishoda, metoda, strategija i tehnologije za ostvarivanje tih ishoda, načini praćenja te procjenjivanja i samoprocjenjivanja rezultata). Nastojali smo pokazati i dokazati da ocjenjivanje nije samo sebi svrhom te da ocjenjivanje nije jedino niti glavno sredstvo za poticanje učenika na učenje (više o tome u: Matijević, 2004 te Bognar i Matijević, 2005).

Nastavnici poznaju mnoge metode i strategije za uključivanje učenika u raznovrsne scenarije iskustvenog učenja, metodičke scenarije u kojima se uči istraživanjem i otkrivanjem, radom i suradnjom, i sposobni su sve to organizirati i bez školskih ocjena, bez korištenja ocjena za kažnjavanje za neuspjehe ili za korištenje školskih ocjena kao jedini ili kao isključivi način poticanja učenika na učenje. Konstatirali smo da nema djece koja ne vole učiti, ali na nastavnici ostaje otkrivati najbolje metode poticanja i organiziranja te važne životne aktivnosti! Konačno, za tu kompetenciju su proveli nekoliko godina na fakultetu.

Školske ocjene se često koriste za prisiljavanje na učenje, na pretvaranje učenja u neugodnu aktivnost, na stvaranje odbojnosti prema svemu što asocira na učenje i školu (fobije prema nastavnim predmetima, fobije prema nekim nastavnicima, fobije prema školi itd.). Loše je ako se pedagoški dobro osmišljen proces praćenja i ocjenjivanja učenika često izrodi u proces paćenja i ucjenjivanja učenika koji dječjem razvoju nanosi više štete negoli koristi! Prethodni tekst upozorava na tu opasnost i nudi rješenja kojima se takva opasnost može prevladati.

Besmisleno je raspravljati o ocjenjivanju ako ne definiramo polazišta (očekivane ishode, očekivana obrazovna postignuća). Želimo li školu u kojoj se stalno propituje tko je najbolji, tko je najbrži, tko je najkreativniji, tko je najsposobniji, tko je najjači, tko je ... onda je to jedna kompetitivna paradigma uz koju će dio populacije školske djece od školovanja imati više štete negoli koristi. Teško je svakodnevno dolaziti u školu sa spoznajom da ćeš opet biti najslabiji, najzadnji, najsporiji...

Prilagođeno prema Matijević, Milan. Pedagoški vid vrednovanja i ocjenjivanja učenika // Pravno-pedagoški priručnik za osnovne i srednje škole / Drandić, Boris (ur.). Zagreb : Znamen, 2011. Str. 241-251.

Škola za život-loomen-e-kolegij

<https://loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=395157>

Strategije učenja

Među najčešće korištenim klasifikacijama su one prema Oxford (1999), odnosno O'Malley i Chamot (1990) koje razlikuju

- kognitivne (misaoni procesi kojima se učenik služi pri učenju jezika, npr. mnemotehnike, parafraziranje, sažimanje, izrada bilježaka, traženje analogija i sl.),
- metakognitivne (analiza, nadgledanje, planiranje, organizacija i vrednovanje učenja) i
- društveno-afektivne (aktivno traženje prilika za uporabu jezika, motivacija).

Kognitivne (alati i metode za obradu materijala)	<u>Metakognitivne</u> (alati i metode za regulaciju procesa učenja)	Društveno-afektivne
<ul style="list-style-type: none">• ponavljanje• mnemotehnike• parafraziranje• sažimanje• izrada bilježaka• traženje analogija• zapamćivanje• prisjećanje riječi, izraza i ostalih elemenata ciljnog jezika	<ul style="list-style-type: none">• analiza• nadgledanje• planiranje• organizacija• <u>samovrednovanje</u>	<ul style="list-style-type: none">• aktivno traženje prilika za razgovor• suradnja s drugima• motivacija• ohrabrivanje• umanjivanje straha

STRATEGIJE USPJEŠNOG ČITANJA:

- pregledavanje teksta prije čitanja,
- uočavanje naslova, podnaslova i grafičkih prikaza,
- uočavanje i posvećivanje veće pozornosti važnim informacijama u tekstu,
- međusobno povezivanje važnih informacija u tekstu,
- aktivacija i primjena prethodnih znanja,
- razmišljanje o pretpostavkama vezanima uz značenje teksta,
- pogađanje značenja riječi na temelju konteksta,
- nadgledanje razumijevanja teksta,
- određivanje glavne ideje,
- primjena strategija za zapamćivanje teksta (parafraziranje, ponavljanje, bilježenje, sažimanje, itd.),
- razumijevanje odnosa između dijelova teksta,
- prepoznavanje strukture teksta,

- promjena strategije čitanja kada primijenjena strategija više nije učinkovita te predviđanje načina primjene znanja usvojenih čitanjem

(Pressley i Afflerbach, 1995 i Aebersold i Field, 1997)

Barnett (1988) i Paris i sur. (1996) dijele strategije čitanja ovisno o tome koriste li se prije, za vrijeme ili nakon čitanja, pri čemu se naglašava da je određene strategije moguće koristiti u svim trima fazama.

prije	za vrijeme	nakon
<ul style="list-style-type: none"> • -pregledavanje teksta, slika, naslova, podnaslova; • -aktiviranje postojećih shema 	<ul style="list-style-type: none"> • -pronalaženje glavne ideje, • -pregledavanje teksta i donošenje zaključaka koji doprinose razumijevanju, • -pogađanje riječi iz konteksta, • -predviđanje sadržaja 	<ul style="list-style-type: none"> • -razmišljanje i zauzimanje stava o pročitanome, • -kritička procjena teksta, • -sažimanje teksta

Zadatak učiteljima

Napisati

TIJEKOM RADA S UČENICIMA REĆI IM:

TKO STE

ZA ŠTO SE ZALAŽETE

ŠTO ĆETE OD NJIH TRAŽITI

ŠTO ĆETE ZA NJIH UČINITI

ŠTO ZA NJIH NEĆETE UČINITI